

خطای محاسبه در حذف نفت ایران

سردبیر

با به سقف رسیدن ظرفیت تولید بسیاری از کشورهای تولید کننده نفت از جمله عربستان و روسیه، محاسبات آمریکا برای پُر کردن جای خالی نفت خام ایران اشتباه از آب درآمد.

در حال حاضر عرضه اوپک یک میلیون بشکه کمتر از تقاضا برای نفت است. ظرفیت مازاد اوپک نیز پس از آغاز افزایش تولید عربستان کاهش یافته و به کمتر از ۲ میلیون بشکه در روز رسیده است. در چنین شرایطی تحلیلگر بلومبرگ معتقد است اگر نفت ایران از بازار حذف شود، خطر رشد چشمگیر قیمت‌ها در فصل زمستان بازار را تهدید می‌کند.

تولید کنندگان بزرگ نفت دنیا برای مقابله با آثار ناشی از تحریم صنعت نفت ایران، مدتی است افزایش تولید خود را آغاز کرده‌اند. اما با وجود تمام تلاشی که عربستان و روسیه به عنوان دو قطب اصلی افزایش تولید نفت خام به کار بسته‌اند تا بازار طلای سیاه از شوک ناشی از تحریم نفتی ایران با کمبود عرضه مواجه نشود، کارشناسان عقیده دارند زمستان سختی در انتظار بازار جهانی نفت است.

بر اساس تحلیلی که بلومبرگ روز گذشته منتشر کرده است، «محدودیت ظرفیت مازاد تولید» مهم‌ترین مانعی است که می‌تواند باعث شود تولید کنندگان بزرگ نفت خام نتوانند به راحتی آثار منفی تحریم نفتی ایران را در بازار از بین ببرند. عامل یادشده پیش از این از سوی آژانس بین‌المللی انرژی نیز مورد تأکید قرار گرفته بود. در واقع با توجه به اینکه دو عرضه کننده بزرگ نفت خام یعنی عربستان و روسیه، بعد از درخواست آمریکا برای افزایش تولید، ظرفیت‌های مازاد خود را به کار گرفتند، این نگرانی ایجاد شد که چنانچه اختلال تازه‌ای از سمت عرضه در بازار نفت ایجاد شود، ظرفیت خالی چندانی برای پُر کردن خلأهای تازه در

میان دیگر کشورهای تولید کننده نفت که عمدتاً تولیداتشان در سقف قرار دارد، وجود نداشته باشد. این نگرانی در تحلیلی که بلومبرگ به قلم جولیان لی منتشر کرده نیز به روشنی بیان شده است.

بر اساس گزارش‌های موجود، صادرات نفت خام ایران از زمانی که دونالد ترامپ از توافق بین‌المللی برجام خارج شده تا حدود یک سوم کاهش داشته است. ایران در ماه آگوست کمتر از دو میلیون بشکه در روز نفت صادر کرده و در نیمه نخست سپتامبر نیز روند کاهشی فروش نفت را تجربه کرده است. به گزارش بلومبرگ، افزایش ذخایر شناور نفت خام ایران نشانه‌ای از کاهش صادرات نفت خام این کشور است. ایران به عنوان سومین تولید کننده بزرگ نفت در اوپک، تا پیش از خروج ترامپ از توافق بین‌المللی برجام، روزانه حدود ۲,۷ میلیون بشکه نفت به بازار صادر می‌کرده است. این نگاه دولت ترامپ که توانسته روسیه و عربستان را در زمینه افزایش تولید با خود همراه سازد، همه چیز خوب پیش می‌رود؛ به خصوص اینکه تولید روزانه‌ی نفت خام آمریکا به سقف تاریخی ۱۱ میلیون بشکه در روز رسیده است. به این ترتیب به نظر می‌رسد آمریکا بابت افزایش عرضه نفت خام و پوشش دادن جای خالی ایران از بابت خود، روسیه و عربستانی که حتی قبول افزایش تولید تا ۱۲ میلیون بشکه در روز را نیز داده است، هیچ نگرانی‌ای ندارد. اما آن‌طور که جولیان لی عقیده دارد، تمام این سناریوها تنها روی کاغذ، بدون نقص به نظر می‌رسند.

کاهش ظرفیت مازاد تولید اوپک

آن طور که لی در تازه ترین تحلیل خود عنوان کرده است: روی کاغذ، اعضای اوپک و روسیه ظرفیت مازاد تولید کافی برای جبران کاهش عرضه نفت خام ایران به بازار دارند؛ اما آنچه روی کاغذ آمده است با آنچه می تواند در تولیدات ماه آینده آنها مشخص شود، یکسان نخواهد بود. لی عقیده دارد افزایش مصرف فصلی نفت خام و پتانسیل هایی که برای کاهش تولید بیشتر در نقاط مختلف دنیا وجود دارد، می تواند تنها در طول چند هفته عرضه را از تقاضا عقب بیندازد و این اتفاق کافی است تا قیمت نفت برخلاف آنچه آمریکا به دنبال آن است، با افزایش چشمگیر همراه شود.

این انتظارات در حالی ممکن است با خروج نفت خام ایران از بازار محقق شود که بر اساس آمارهای موجود، ظرفیت مازاد تولید اوپک با وجود افزایش تولیدهای اخیر، رفته رفته کاهش پیدا کرده است. به گزارش بلومبرگ، ظرفیت مازاد تولید اعضای اوپک، پیش از این به کمتر از ۲ میلیون بشکه در روز کاهش پیدا کرده بود. این اتفاق در پی تصمیم به افزایش سطح تولیدات که در نشست ماه ژوئن کشورهای عضو و غیر عضو اوپک اتخاذ شد، رقم خورد.

توان واقعی عربستان برای افزایش تولید

معضل «محدودیت ظرفیت مازاد تولید» در حالی این روزها بسیار مورد توجه قرار گرفته است که عربستان سعودی در تئوری می تواند بلافاصله سطح تولیدات خود را به ۱۱,۵ میلیون بشکه در روز افزایش دهد. این رقمی است که شاهزاده محمد بن سلمان در آوریل ۲۰۱۶ به بلومبرگ اعلام کرده بود. اما از آنجایی که عربستان سعودی تاکنون به این سطح از تولید نیاز نداشته، بنابراین توانایی اش برای انجام این کار نیز محک نخورده است. در این زمینه احتمالاتی مطرح است مبنی بر اینکه شاید عربستان بتواند پس از گذشت چند ماه و افزایش فعالیت های حفاری به سطح یادشده دست یابد. این احتمال در حالی وجود دارد که نگاهی به

روند فعالیت های حفاری عربستان سعودی نشان می دهد اگرچه حفاری ها در این کشور افزایش داشته، اما همچنان بسیار پایین تر از اوج خود در سال ۲۰۱۵ قرار دارد.

به گزارش بلومبرگ، تعداد چاه های حفاری شده نفت خام در عربستان از آوریل به این سو با افزایش همراه بوده است؛ اما این میزان افزایش به معنای بازگشت سطح حفاری های عربستان به بهار سال ۲۰۱۷ است و نه بیشتر. در آن زمان تمرکز پادشاهی عربستان بر طرح کاهش تولید بود تا به واسطه این طرح سطح مازاد ذخایر جهانی نفت خام به متوسط پنج ساله برسد و قیمت ها با رشد همراه شوند. حالا اما تحت تأثیر همراهی با سیاست های آمریکا، اهداف عربستان در بازار نفت با تغییراتی همراه شده و بر رشد تولید و پیشگیری از افزایش قیمت در صورت نبود نفت خام ایران در بازار تاکید دارد.

یکی از نشانه هایی که تلاش بیشتر عربستان در زمینه افزایش تولید را نشان می دهد، آغاز طرح توسعه میدان نفتی «خریص» است. اما آن طور که کارشناسان اخیر اعلام کرده اند، اگرچه این میدان ظرفیت تولید ۳۰۰ هزار بشکه ای در روز را دارد، اما رسیدن به این سطح تنها با گذشت زمان و به آرامی امکان پذیر است. دیگر تلاش عربستان برای افزایش بیشتر تولیدات، به بازنگری در تولید نفت از «منطقه خنتی» که میان این کشور و کویت مشترک است، باز می گردد. با این حال مشاهدات نشان دهنده فعالیت هایی محدود در میدان های نفتی این منطقه است. بنابراین حتی در بهترین شرایط، نمی توان تا پیش از سه ماه نخست سال آینده میلادی انتظار هیچ تولیدی از میدان های نفتی این منطقه داشت.

اما و اگرهای رشد تولید نفت در روسیه

روسیه به عنوان کشوری که در طرح کاهش تولید همکاری سازنده ای با عربستان و اوپک داشت، در بحث افزایش تولید نیز سعودی ها را همراهی می کند تا هم از افزایش درآمدهای نفتی منتفع شود و هم با برآورده کردن

انتظارات های نفتی آمریکا، امتیازهای مدنظرش را از ایالات متحده دریافت کند. از همین رو، روسیه از ماه مه تاکنون تولیدات روزانه نفتش را حدود ۲۵۰ هزار بشکه افزایش داده است. آن طور که الکساندر نواک، وزیر نفت روسیه هفته گذشته به بلومبرگ گفته است، این کشور توان افزایش تولید ۳۰۰ هزار بشکه بیشتر در روز را نیز دارد. اما بعید است روسیه تا زمان برگزار شدن نشست بعدی اوپک که در پایان این ماه در الجزایر رقم خواهد خورد، دست به افزایش تولید بیشتر بزند؛ زیرا در این نشست مشخص خواهد شد که آیا دنیا به تولید بیشتر نفت نیاز دارد یا خیر. در حال حاضر، تولید روزانه نفت خام روسیه نزدیک به رکورد بالاترین سطح تولید پس از فروپاشی رژیم شوروی قرار دارد و می تواند تا پایان سال با رشد بیشتری نیز همراه شود؛ اما ۳۰۰ هزار بشکه رشد تولید بیشتر، محل تأمل کارشناسان نفتی است.

با تمام این تفاسیر، ممکن است فصل چهارم امسال زمانی باشد که عرضه و تقاضا در نزدیک ترین سطح ممکن به یکدیگر قرار داشته باشند. موسسه Energy Aspects انتظار دارد تقاضای روزانه برای نفت خام تولید اوپک تا پایان امسال، روزانه ۳۳,۵ میلیون بشکه باشد که با پیش بینی خود این سازمان همتراز است. این میزان تقاضا برای نفت خام تولید اوپک در حالی است که مجموع تولید این سازمان بر روی ۳۲,۷ میلیون بشکه در روز قرار دارد و تولیدات کشورهای عراق، نیجریه و لیبی نیز نزدیک به سقف چندساله خود رسیده اند. به این ترتیب چنانچه در هر یک از کشورهای آفریقایی تولید کننده نفت (به خصوص نیجریه و لیبی که با مشکلات داخلی مواجه اند) اختلالات عرضه رخ دهد، یا ناآرامی ها در بصره عراق که یکی از قطب های تولید نفت این کشور است، افزایش یابد، کاهش عرضه می تواند به راحتی به بیش از یک میلیون بشکه در روز افزایش یابد. این در حالی است که افت مداوم تولید در ونزوئلا نیز تصویر بدتری از آینده عرضه در بازار نفت ترسیم می کند. ■